

Brusnice – rubini naših gozdov

Marsikateri brusnic v naših domačih gozdovih še ni srečal. Sploh v nižje ležečih sončnih predelih na apnenčastih rastiščih jih ne bomo našli, saj jim takšno rastišče ne ustreza. Ko se boste na izlet odpravili tja kjer prevladujejo kislata tla, morda odkrijete naravno rastišče brusnic. Našli boste lahko naši dve avtohtoni brusnici. Dlakavo mahovnico *Vaccinium oxycoccos* in *Vaccinium vitis-idea*. Slednji po domače ji pravijo gorenk, matik, belka, matejk, gromzaha, močnica, netečje ali rdeča borovnica. Na tej točki bi vas rada opozorila, da je v Sloveniji nabiranje brusnic v njihovem naravnem rastišču prepovedano.

Energično nabite žoge, kot so brusnice poimenovali že Rimljani, so užitne, rdeče obarvane, drobne in po okusu trpko kiselkaste. Brusnica (*Vaccinium vitis-idea* var. *majus*) spada v družino vresnic in je tako sorodnica vsem dobro poznane ameriške borovnice. Brusnica raste v naravi v Evropi in Aziji. V Sloveniji jo v naravi najdemo na različnih visokogorskih legah, kjer so tla kislata. Ko se boste prihodnjič sprehajali po borovem gozdu in uživali ob svežem vonju borovih iglic, se ozrite naokoli. Zimzeleni grmički so majhni do 30 cm visoki. Listi so drobni, elipsasti in gladki ter imajo raven listni rob. Vse leto so temno zeleno obarvani. Spomladi in poleti se na koncu vejic pojavijo drobni beli do svetlo rožnati zvončasti cvetovi, ki so delno samooplodni. Konec julija lahko opazujemo, kako se prvi plodovi spreminjajo iz bele v živo rdečo obarvane. Nič kaj večji niso kot plodovi gozdnih borovnic, a še redkejši. *Vaccinium vitis-idea* in *Vaccinium oxycoccos* najlažje razlikujemo po habitusu rastline ter barvi listov. Medtem ko ima prva nizke grmičke, ki so vse leto intenzivno zeleno obarvani, ima druga grmičke, ki izraščajo iz dolgih živic in se jeseni obarvajo škrlatno rdeče. Ameriška brusnica (*Vaccinium macrocarpon*) je po lastnostih zelo podobna naši avtohtoni mahovnici (*Vaccinium oxycoccos*). Za njo so značilne do dva metra dolge živice iz katerih izraščajo okoli 20 cm visoki poganjki. Na kratkih poganjkih se dvakrat letno razvijejo drobni rožnato vijolični cvetovi. Poleti in jeseni se na njih razvijejo jagode, katerih oblika in barva je sortna lastnost. Od zvončastih do vretenastih, ovalnih in okroglih, obarvanih od svetlo rožnato do temno rdeče. Plodovi navadno niso večji kot 2 cm. Najbolj znane so sorte howes, early black in mc farlin, ki v obliki svežega sadja ali kot sušene ter predelane pridejo tudi na naše police.

Vsi ljubitelji brusnic in tudi tisti, ki se razveselite ob domači jagodičasti pestrosti, se verjetno sprašujete, kako bi jih lahko umestili v svoje vrtove. Če boste zagotovili ustrezno rastišče, ki mora biti izredno kislo (pH 3,2 do 4,5) ter ravno prav osvetljeno in precej vlažno, si zagotovo lahko pridelate svoje domače brusnice. V kolikor imate na vrtu posajene ameriške borovnice, ki prav tako želijo kislata tla, lahko pod grm posadite še brusnice. Pazite, da grmi borovnic niso pregosti. Sončnim žarkom moramo namreč omogočiti dostop do brusnic. V tem primeru boste lahko obirali oba grma. Proti plevelom priporočam, da se borite z uporabo zastirk z žaganjem iglavcev. V kolikor na vrtu nimate primerne mesta, a vseeno obožujete kisel okus brusnic, jih posadite v posode in obešanke. Tako boste polepšali teraso in poskrbeli za vaše zdravje.

Dr. Nika Cvelbar Weber
Kmetijski inštitut Slovenije

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Plodovi brusnic so najpogosteje ovalno okrogle oblike ter rdeče do temno rdeče obarvani. Le največji imajo premer 2 cm, običajno pa so manjše velikosti. (foto: N.Cvelbar Weber)

Plodove brusnic lahko obiramo tudi še pozno v jesen, ko nas pogosto že preseneti prvi sneg. (foto: N.Cvelbar Weber)